

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pramonės permainos ES cukrinių runkelių cukraus pramonėje“**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2017/C 345/05)

Pranešėjas **José Manuel ROCHE RAMO**Bendrapranešėję **Estelle BRETNALL**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2017 1 26
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI)
Priimta CCMI	2017 6 22
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 7 5
Plenarinė sesija Nr.	527
Balsavimo rezultatai	111/1/2
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. ES cukrinių runkelių cukraus pramonė rengiasi vienam iš didžiausių pokyčių per savo istoriją: 2017 m. spalio 1 d. nustos galioti gamybos kvotos. ES cukrinių runkelių cukraus gamintojams kvotų panaikinimas atveria galimybių, visų pirma galimybę gaminti daugiau cukraus maisto gamybai ir eksportuoti be apribojimų. Kad galėtų pasinaudoti šiomis galimybėmis, ES cukrinių runkelių cukraus pramonė įdėjo daug pastangų savo konkurencingumui padidinti. Vis dėlto, gamybos kvotų panaikinimas taip pat kelia papildomą riziką bei netikrumą ir dėl to padėtis sektoriuje gali tapti įtempta. Konkurencija stiprės, todėl ir augintojai, ir perdirbėjai patirs spaudimą dėl kainų, ir numatoma, kad padidės izogliukozei tenkanti rinkos dalis. Mažiau konkurencingiems ES cukrinių runkelių cukraus gamintojams ir cukrinių runkelių augintojams gali būti sunku išsilaikyti nuožmesnėmis ir nepastovesnėmis rinkos sąlygomis. Tai gali turėti rimtų padarinių darbuotojams, įmonėms, ūkininkams ir kaimo bendruomenėms. Labai svarbu, kad politikos formuotojai neprarastų budrumo su šio sektoriaus ateitimi susijusiais klausimais.

1.2. Panaikinus gamybos kvotas, pagalba privačiam cukraus sandėliavimui bus vienintelė konkreti priemonė, kurią naudojant bus galima remti ES cukrinių runkelių cukraus pramonę. Tačiau, jeigu ES cukrinių runkelių sektoriaus rinką ištiktų krizė, nėra aišku, kokiomis aplinkybėmis tokia pagalba galėtų būti taikoma. Kad sistema atitiktų savo paskirtį, turi būti geriau apibrėžtos sąlygos, kurioms esant būtų galima skirti pagalbą už privatų sandėliavimą. Europos Komisija galėtų apsvarstyti galimybę nustatyti objektyvią kainų ribą, kurią pasiekus būtų pradedamas sprendimų priėmimo procesas dėl pagalbos už privatų sandėliavimą skyrimo. Tokiu būdu šis procesas taptų mažiau subjektyvus ir būtų skatinamas greitas ir vienodas tokios pagalbos taikymas krizių atvejais. Be to, turėtų būtų apsvarstyta galimybė taikyti bendras krizių valdymo nuostatas, kaip antai Vieno bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamento 222 straipsnio nuostatas. Komitetas pritaria Cukraus rinkos observatorijos įsteigimui, su sąlyga, kad ji bus proporcingos sudėties ir laiku sušaukiama, jeigu rinkoje kyla sunkumų.

1.3. BŽŪP turėtų būti numatytos rinkos priemonės, kuriomis būtų remiama nuolatinė cukraus gamyba ES valstybėse narėse. ES cukrinių runkelių cukraus pramonė svariai prisideda prie darbo vietų kūrimo ir ekonominės veiklos, taip pat maisto ir gėrimų pramonės konkurencingumo. Šiuo metu pagal BŽŪP valstybėms narėms leidžiama teikti susietąją paramą sektoriams arba regionams, kuriuose konkretūs ūkininkavimo būdai arba žemės ūkio sektoriai, kurie yra ypatingos svarbos dėl ekonominių, socialinių arba aplinkosauginių priežasčių, susiduria su tam tikrais sunkumais. Tai taikoma cukrinių runkelių auginimui pažeidžiamuose regionuose. Susietosios tiesioginės išmokos turėtų būti skiriamos siekiant mažinti riziką, kad tokiuose regionuose bus sumažinta cukrinių runkelių cukraus gamyba ir (arba) jos atsisakyta, taip stengiantis

išvengti kaimo vietovių tuštėjimo ir išsaugoti biologinę įvairovę. Padidėjusio kintamumo sąlygomis tiesioginė parama ūkininkams turėtų būti papildyta geresnėmis galimybėmis naudotis rizikos valdymo priemonėmis. Atsižvelgiant į perdirbėjų ir ūkininkų tarpusavio priklausomybę, reikia specialios sutartinės sistemos, kuri reguliuotų šio sektoriaus augintojų ir perdirbėjų santykius.

1.4. Jeigu nuo 2017 m. spalio 1 d. ES cukraus rinkoje įvyktų nepalankių pokyčių, darbuotojai gali būti atleidžiami iš darbo. Europos Komisija turėtų išnagrinėti įvairių struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) tinkamumą siekiant remti regionų ir vietos lygmens užimtumą, ypač darbuotojų ir ūkininkų, kurie gali nukentėti dėl tam tikrų paslaugų atsisakymo, atžvilgiu. Gali reikėti taikyti išimtis dėl kriterijų, kuriais remiantis skiriama parama iš kai kurių iš šių fondų.

1.5. Nuo 2017 m. spalio 1 d. ES cukrinių runkelių cukraus gamintojai privalės pranešti ir savo pagrindinio produkto pardavimo kainą, ir savo pirminės žaliavos pirkimo kainą. Tokio atitinkamo rinkos skaidrumo lygio nepasiekia nei tolesnės tiekimo grandinės grandys, nei izogliukozės gamintojai. Europos Komisija turėtų apsvarstyti Žemės ūkio rinkų darbo grupės rekomendacijas didinti rinkos skaidrumą vartotojų grandies rinkoje, apimančioje cukraus vartotojus, kad būtų galima geriau suprasti, kaip vyksta pridėtinės vertės pasidalijimas visoje tiekimo grandinėje. Rinkos skaidrumas – tiek cukraus ir izogliukozės gamintojų, tiek cukraus naudotojų lygiu – neturi daryti poveikio atitinkamų įmonių konkurencinei padėčiai.

1.6. Panaikinus kvotas, ES cukraus pramonei lemiamos reikšmės turės padidėjęs cukraus eksportas. Europos Komisija turėtų skatinti ES cukraus eksportą ir ginčyti savavališkai trečiųjų šalių importuotojų taikomas prekybos apsaugos priemones. Europos Komisija, siekdama liberalizuoti prekybą per ES derybas dėl laisvosios prekybos, turėtų veikti apdairiai. Tiek PPO lygiu, tiek vesdama dvišales prekybos derybas ji turėtų atkakliau ginčyti prekybą iškraipančią paramos politiką, kurią vykdo didžiausi pasaulio cukraus gamintojai ir eksportuotojai.

1.7. Alternatyvių realizavimo rinkų kūrimas cukriniams runkeliams – pvz., bioetanolui, pašarams, bioplastikui ir biologiniams cheminiam produktams – bus labai svarbus sektoriaus konkurencingumui ateityje. Europos Komisija turėtų išlaikyti 7 % viršutinę ribą biodegalams, kurie gali būti įtraukti į tikslą, kad transporto sektoriuje atsinaujinančioji energija sudarytų 10 % Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos (2009/28/EB) IX priedas, pagal kurią melasa priskiriama pažangiųjų biodegalų žaliavai, neturėtų būti keičiamas. Europos Komisija ir Europos investicijų bankas turėtų siekti skatinti ir didinti inovacijų diegimą kitų biologinių šalutinių produktų srityje. Tai galėtų būti daroma sukūrus ES inovacijų fondą ir lengvatinių paskolų programą.

2. Cukrinių runkelių cukraus gamybos svarba kaimo vietovėms bei aplinkai

2.1. Europos Sąjunga yra didžiausia cukrinių runkelių cukraus gamintoja pasaulyje. Nuo 2011–2012 prekybos metų iki 2015–2016 prekybos metų vidutiniškai cukrinių runkelių cukraus kasmet buvo pagaminama 17,2 mln. tonų. Kiekvienais metais cukraus gamybos įmonės iš 137 000 Europos cukrinių runkelių augintojų superka apie 107 mln. tonų cukrinių runkelių. Iš cukrinių runkelių daugiausia gaminamas cukrus, tačiau gana didelis jų kiekis perdirbamas į kitus produktus, pavyzdžiui, gyvūnų pašarus, iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminamą etanolį ir biologinius produktus. Tokie produktai gali atlikti svarbų vaidmenį sušvelninant perteklinės pasiūlos poveikį.

2.2. Cukrinių runkelių cukraus fabrikai daugiausia yra įsikūrę kaimo vietovėse, kurioms būdingas žemas pramoninės veiklos lygis. Jie dažnai yra savo regionų, kuriuose mažai pramoninių alternatyvų, ekonomikos pagrindas. ES cukraus sektoriuje esama beveik 28 000 tiesioginių darbo vietų, kurios daugiausia yra susikoncentravusios konkurencingiausiuose cukrinių runkelių cukraus gamybos regionuose. Šios darbo vietos paprastai yra gana aukštos kvalifikacijos ir cukraus pramonės darbuotojams mokamas didesnis darbo užmokestis negu daugumoje kitų žemės ūkio sektorių. Be tiesioginių darbo vietų, šios pramonės generuojama ekonominė veikla leidžia sukurti dar 150 000 netiesioginių darbo vietų, pavyzdžiui, transporto, logistikos ir statybų sektoriuose.

2.3. Jeigu cukraus gamybos įmonė uždaroma, cukraus gamybą galima atnaujinti tik labai išskirtinėmis aplinkybėmis. Taip yra todėl, kad cukraus fabriko statyboms reikia didelių kapitalo išlaidų, paprastai keletu šimtų milijonų eurų. Daugeliu atvejų uždarius vos vieną įmonę negrįžtamai prarandama esminė pramoninė veikla ir dėl to netenkama šimtų tiesioginių ir netiesioginių darbo vietų. Ieškant alternatyvių įsidarbinimo pramonės sektoriuje galimybių, galimi migracijos iš kaimo vietovių ir gyventojų skaičiaus mažėjimo reiškiniai.

2.4. Panaši ir augintojų padėtis. Cukriniai runkeliai turi būti auginami geografiškai netoli juos perdirbančių fabriku. Taip yra todėl, kad cukrinių runkelių pervežimas kainuoja gana brangiai – vienai tonai cukraus pagaminti reikia nuo šešių iki septynių tonų cukrinių runkelių. Kai cukrinių runkelių cukraus fabrikas nutraukia veiklą, augintojai praranda cukrinių runkelių realizavimo kanalą. Jeigu ekonomiškai perspektyviu atstumu neveikia kitas fabrikas, jie yra priversti pereiti prie kitų kultūrų auginimo. Tai turi didelį neigiamą poveikį atitinkamų ūkininkų finansinei gražai, atsižvelgiant į tai, kad daugelis jų daug investavo į specialią įrangą, pavyzdžiui, cukrinių runkelių kombainus, kurių negalima naudoti kitiems pasėliams. Be to, jeigu daug ūkininkų staiga pradėtų auginti kitas kultūras, vietos žemės ūkio produktų rinkos gali patirti didelį spaudimą.

2.5. Cukrinių runkelių cukrus gaminamas tausojant aplinką. Cukriniai runkeliai visada yra auginami pagal sėjomainos principą su kitomis lauko kultūromis. Sėjomaina padeda išsaugoti dirvos derlingumą ir sumažinti dirvožemiu plintančių ligų sukėlėjų ir kenkėjų kiekį, todėl reikia naudoti mažiau augalų apsaugos produktų. ES cukrinių runkelių auginimo regionuose plačiu mastu plėtojama ir skleidžiama geroji praktika. Sektoriuje skatinamas mulčiavimas ir sekclus arimas, kuriais siekiama didinti dirvožemio derlingumą ir mažinti eroziją. Fabrikuose energijos suvartojimas kiek įmanoma sumažinamas naudojant bendros šilumos ir elektros energijos sistemas, regeneruojant šilumą ir saugant vandenį.

3. ES cukrinių runkelių cukraus pramonės konkurencinė padėtis

3.1. ES cukraus sektorius daug investavo į techninius patobulinimus ir sąnaudų sumažinimą, taip pat į žmogiškąjį kapitalą, mokslinius tyrimus, švietimą ir mokymą. Per pastaruosius 26 metus vidutinės ES kvotinio cukraus gamybos sąnaudos didėjo tik 0,4 % per metus, palyginti su metine 2,2 % infliacijos norma. Tai reiškia, kad du dešimtmečius nuolat mažinamos sąnaudos palyginti su infliacija⁽¹⁾. Šie pasiekimai prisidėjo prie cukrų naudojančios ES maisto ir gėrimų pramonės konkurencingumo didinimo.

3.1.1. Per pastaruosius metus cukrinių runkelių derlingumas labai išaugo, nes bendradarbiaujant pramonei, augintojams ir MTTP specialistams derinamos įvairios techninės priemonės ir didinama sėklų įvairovė. Vidutinis cukrinių runkelių cukringumas (cukraus tonos iš hektaro) per pastaruosius 26 metus kasmet didėjo 2,4 % ir prognozuojama, kad ši tendencija tęsis ir po 2017 m. ES pasiekiamas cukringumas vienam hektarui yra didesnis nei Australijoje ar Brazilijos centro pietų regione, kurie yra vieni iš konkurencingiausių pasaulio regionų. Keturiolika iš dešimties didžiausių pasaulio cukraus gamybos įmonių yra įsikūrusios ES⁽²⁾.

3.2. Konkurencingumas taip padidėjo, be kita ko, dėl didelio sektoriaus pertvarkymo, kuris buvo vykdomas 2006–2009 m. laikotarpiu. Po 2006 m. reformos ES cukrinių runkelių cukraus gamybos pramonė uždarė beveik pusę savo gamyklų, buvo prarasta 4,5 mln. tonų gamybos pajėgumų, daugiau nei 24 000 tiesioginių darbo vietų ir 165 000 žemės ūkio tiekėjų⁽³⁾. Šis pertvarkymas padarė ES cukrinių runkelių cukraus sektorių ekonomiškai tvarų, nors sumokėta didelė socialinė kaina. Nuo 2008–2009 prekybos metų užimtumo lygis išliko gana stabilus, nepakito ir fabriku skaičius.

3.3. Tvirti cukraus perdirbėjų ir jų darbuotojų santykiai palaikomi vykdant ilgalaikį socialinį dialogą Europos ir nacionaliniu lygmeniu. ES cukraus sektoriaus socialinis dialogas buvo pradėtas 1968 m. ir jis svarbus siekiant užtikrinti socialiai priimtina perėjimą sunkiais laikais, pavyzdžiui, po 2006 m. ES cukraus politikos reformos. Didindamas bendros atsakomybės jausmą, socialinis dialogas prisideda prie pramonės konkurencingumo.

3.4. Nuo 2017 m. bus siekiama dar labiau didinti konkurencingumą, visų pirma gamintojai gali siekti mažinti fiksuotas sąnaudas užtikrindami, kad fabrikai veiktų visu pajėgumu. Tai gali reikšti, kad bus ilgesnis cukraus gamybos sezonas, todėl kils didesnė rizika perdirbėjams ir augintojams dėl netikrumo, susijusio su cukrinių runkelių derliumi ir sandėliavimu žiemos metu.

⁽¹⁾ Šie duomenys pateikiami Europos cukraus gamintojų komiteto (CEFS) metinėje gamybos sąnaudų apžvalgoje, kuri atliekama kasmet siekiant apskaičiuoti vidutines ES kvotinio cukrinių runkelių cukraus gamybos sąnaudas.

⁽²⁾ F. O. Licht's *International Sugar and Sweetener Report*. 2017 m. gegužės 18 d. 149 tomas, Nr. 14. Šios keturios cukraus gamybos įmonės – tai Südzucker, Tereos, ABSugar ir Nordzucker.

⁽³⁾ Europos cukraus gamintojų komiteto (CEFS) statistiniai duomenys.

3.5. Siekdami išvengti švaistymo, ES cukraus gamintojai iš cukrinių runkelių be cukraus gamina daug įvairių gretutinių produktų, pavyzdžiui, cukrinių runkelių plovyklase atskirti akmenys ir žemės parduodami statybos pramonei; iš cukrinių runkelių išspaudžiamos pluoštinės medžiagos (cukrinių runkelių išspaudos) ir melasos yra perdirbamos į gyvulių pašarus; cukraus gamybos procese gautos melasos ir kiti sirupai gali būti naudojami atsinaujinančiųjų išteklių etanoliui gaminti. Be to, cukraus gamintojai vis dažniau įvairina savo veiklą gamindami biologinėmis medžiagomis grindžiamų produktų komponentus plastikų, tekstilės, vaistų, cheminių medžiagų ir panašiams sektoriams.

4. Santykiai cukraus tiekimo grandinėje

4.1. Cukrinių runkelių cukraus gamintojai ir cukrinių runkelių augintojai yra vieni nuo kitų priklausomi. Ūkininkai tikisi, kad cukraus gamybos įmonės skirs pagrindinį kapitalą ir žinias, kaip išgauti cukrų iš jų užaugintų cukrinių runkelių, o perdirbėjai tikisi, kad ūkininkai pagal sutartis patieks savo derlių. Kad galėtų kuo labiau sumažinti transporto išlaidas, ūkininkai taip pat turi būti geografiškai arti cukraus fabriko, kuriam jie tiekia. Be to, daugelis didžiausių cukraus gamybos įmonių yra kooperatyvai, leidžiantys tiekiantiems ūkininkams tiesiogiai dalyvauti pramonės veikloje.

4.1.1. Atsižvelgiant į ūkininkų ir perdirbėjų tarpusavio priklausomybę, reikia specialių sutartinių santykių, kurie išlaikytų abiejų partnerių teisių ir pareigų pusiausvyrą. Cukrinių runkelių augintojų ir cukraus gamintojų sutartiniai santykiai po 2017 m. bus reglamentuojami Vieno bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamento 125 straipsnyje ir X priede. Neseniai šios taisyklės buvo papildytos deleguotuoju reglamentu, kuriuo leidžiama į cukrinių runkelių tiekimo sutartis savanorišku pagrindu toliau įtraukti vertės pasidalijimo sąlygas⁽⁴⁾. Dauguma cukraus pramonės įmonių neseniai sudarė sutartis dėl cukrinių runkelių 2017–2018 ir vėlesniais prekybos metais ir jose numatė tam tikrą sąsają tarp cukrinių runkelių kainų ir cukraus rinkos kainų.

4.1.2. Jau ilgą laiką cukrinių runkelių cukraus gamintojai privalo kas mėnesį teikti atskaitas apie kainas, gamybą ir atsargas ir ši prievolė toliau bus taikoma laikotarpiu po kvotų sistemos panaikinimo. Nuo 2017 m. spalio 1 d. Europos Komisijai taip pat reikės pranešti apie cukrinių runkelių kainas ir jos bus skelbiamos kiekvienais metais. Tokio rinkos skaidrumo lygio, kuris būdingas cukraus gamybos sektoriui, nepasiekia nei tolesnės tiekimo grandinės grandys, nei izogliukozės gamintojai. Duomenys rodo, kad cukraus tiekimo grandinėje kainų pokyčių poveikis galutinei kainai yra silpnas⁽⁵⁾ ir galbūt vertėtų išnagrinėti galimybę užtikrinti didesnę skaidrumą ES cukrinių runkelių cukraus naudotojų atžvilgiu.

4.2. ES cukraus rinkoje aktyviai veikia ir cukranendrių cukraus rafinavimo įmonės. Šios įmonės neperdirba cukrinių runkelių, bet yra priklausomos nuo importuojamo žaliavinio cukranendrių cukraus, kurį jos rafinuoja. ES leidžia neribotais kiekiais be maito importuoti cukrų iš mažiausiai išsivysčiusių šalių pagal programą „Viskas, išskyrus ginklus“ (VIG) ir iš Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalių, kurios yra sudariusios Ekonominės partnerystės susitarimą (EPS) su ES. ES žaliavinio cukranendrių cukraus rafinavimo įmonės naudojami nuolaidomis, susijusiomis su rinkos atvėrimu be maitų, pagal dvišalius susitarimus su Centrine Amerika, Kolumbija, Peru, Ekvadoru ir Pietų Afrika, o tai šiuo metu iš viso sudaro 420 000 tonų per metus. Pagal CXL lengvatinio cukraus kvotą, kuri padalijama Brazilijai, Australijai, Kubai ir visoms trečiosioms šalims (*erga omnes*), kasmet iš viso pateikiama daugiau nei 700 000 tonų rafinuoti skirto žaliavinio cukraus, o 2017–2018 prekybos metais šis kiekis gali padidėti iki beveik 800 000 tonų. Tiek neseniai užbaigtose, tiek tebevykstančiose derybose dėl laisvosios prekybos ES suteikia trečiosioms šalims papildomų galimybių patekti į ES cukraus rinką.

5. Gamybos kvotų panaikinimas

5.1. Nuo 1968 m. Europos Sąjungos maisto pramonei skirto cukraus ir izogliukozės gamyba buvo ribojama gamybos kvotomis. Šios kvotos nustos galioti 2017 m. spalio 1 d., t. y. pradant nuo 2017–2018 ES cukraus prekybos metų. Nuo to laiko ES cukraus ir izogliukozės gamintojai galės gaminti maistui skirtą cukrų ir izogliukozę be apribojimų. Nebebus taikomas ir nustatytas didžiausias leistinas cukraus eksporto kiekis⁽⁶⁾. Todėl ES cukraus sektoriaus veiklos vykdytojai galės be apribojimų eksportuoti cukrų nuo 2017 m. spalio 1 d.

⁽⁴⁾ 2016 m. gegužės 17 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2016/1166, kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013 X priede nustatytos runkelių pirkimo cukraus sektoriuje nuo 2017 m. spalio 1 d. sąlygos.

⁽⁵⁾ Areté, 2012 m. spalio mėn. Tyrimas dėl kainų pokyčių poveikio galutinei kainai cukraus sektoriuje. Galutinė ataskaita. Europos Komisija, Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas. Konkursas Nr. AGRI-2011-EVAL-03.

⁽⁶⁾ Žr. DS266. Šiuo metu ES per prekybos metus gali eksportuoti apie 1,35 mln. tonų cukraus, t. y. 10 % cukraus gamybos kvotos.

5.2. Tikimasi, kad 2017–2018 prekybos metais cukraus gamyba padidės. Numatoma, kad šis gamybos padidėjimas bus struktūrinis. Be to, prognozuojama, kad izogliukozė užims didesnę ES saldiklių rinkos dalį: jos gamintojai „laikui bėgant“ siekia izogliukozės pagaminti 2–3 mln. tonų ir didžioji šio kiekio dalis gali būti naudojama gaiviųjų gėrimų gamybai⁽⁷⁾. Palyginimui, ES viduje suvartojamo cukraus kiekis šiek tiek mažėja.

5.3. Didėjanti vidinė cukraus gamyba ir išaugusi izogliukozės rinkos dalis gali turėti neigiamos įtakos ES baltojo cukraus kainoms laikotarpiu po kvotų sistemos panaikinimo. Europos Komisijos 2016–2026 m. vidutinės trukmės laikotarpio žemės ūkio rinkų perspektyvose nurodoma, kad ilgą laiką po kvotų sistemos panaikinimo ES baltojo cukraus kainos bus mažesnės už 404 EUR/t orientacinę ribą, t. y. mažesnės už vidutinės cukraus gamybos ir cukrinių runkelių auginimo sąnaudas.

5.3.1. 2015 m. ES baltojo cukraus kainos buvo pasiekusios žemiausią lygį nuo kainų pranešimo sistemos įdiegimo 2006 m.⁽⁸⁾ Ši padėtis turėjo didelį neigiamą poveikį finansiniams rezultatams, apie kuriuos pranešė ES cukraus gamintojai – dauguma jų nesugebėjo gauti pelno 2015–2016 finansiniais metais. Cukraus gamintojams Italijoje buvo kilę ypatingų sunkumų ir vienas gamintojas 2015–2016 prekybos metais pasirinko negaminti cukraus. Vienintelė Graikijos cukraus gamybos įmonė taip pat patiria didelių sunkumų.

5.4. Nuo 2017 m. spalio 1 d. ES cukraus gamintojai galės eksportuoti cukrų be apribojimų. Tai gali būti proga didinti pajamas, kad būtų kompensuotos žemesnės cukraus kainos ES viduje. Prognozuojama, kad pasaulio cukraus vartojimas augs 1,5–2 % per metus (apie 2–3 mln. tonų per metus), todėl turėtų būti pakankama paklausa didinti ES cukraus eksportą.

5.4.1. Vis dėlto ES cukraus eksporto didėjimas priklauso nuo pakankamų galimybių patekti į trečiųjų šalių rinkas. Europos Komisija derybose dėl laisvosios prekybos turėtų stengtis, kad gryniesi cukraus importuotojai atvertų savo cukraus rinkas, tiek mažinant arba panaikinant muitus, tiek nustatant tarifines kvotas. Ji ir toliau turėtų šalinti muitus, taikomus ES eksportuojamiems daug cukraus turintiems produktams, ir remti griežtas taisykles dėl tokių produktų kilmės, siekdama užtikrinti, kad ES cukraus gamintojai galėtų daugiau eksportuoti.

5.4.2. ES cukraus eksportui kartais kliudo trečiųjų šalių taikomos prekybos apsaugos priemonės. Nuo 2017 m. spalio 1 d. liberalizavus šį sektorių, Europos Komisija turėtų padaryti viską, kas įmanoma, siekiant kovoti su tokiomis priemonėmis, o pats sektorius turi suteikti būtina paramą bet kokioms sutartoms procedūroms.

5.5. Tiek neseniai užbaigtose, tiek tebevykstančiose derybose dėl laisvosios prekybos ES suteikia trečiosioms šalims galimybę patekti į ES cukraus rinką. Dėl ES rinkos atvėrimo ES baltojo cukraus kainos verčiamos mažėti ir didėja jų kintamumas. Šiuo metu pasaulinė rinka yra likutinė dempingo rinka, kurioje kainos labai nepastovios ir dažnai prekiaujama už kainą, kuri yra mažesnė nei vidutinės gamybos sąnaudos net ir pačiose veiksmingiausiose pasaulio pramonės įmonėse. Tokia padėtis daugiausia susidaro dėl prekybą iškraipančių paramos priemonių, kurias taiko kai kurie dideli cukraus gamintojai ir eksportuotojai, kaip antai Brazilija ir Tailandas. Dėl šios priežasties ES cukrinių runkelių cukraus pramonė negali konkuruoti vienodomis sąlygomis su cukraus gamintojais trečiojoje šalyje. Derybose dėl laisvosios prekybos Komisija turi laikyti cukrų jautriui produktui, išsaugodama ES muitus cukrui. Rimtą pavojų sektoriui kelia tebevykdomos derybos su Mercosur, atsižvelgiant į tai, kad Brazilija yra pasaulyje dominuojanti cukraus gamintoja ir eksportuotoja. Komisija turi būti pasirengusi mesti iššūkį dideliems cukraus subsidijuotojams PPO ginčų sprendimo institucijoje ir per derybas dėl prekybos.

2017 m. liepos 5 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽⁷⁾ Šiuos duomenis pateikia krakmolo pramonės asociacija „StarchEurope“.

⁽⁸⁾ 2015 m. vasario ir birželio mėn. kainos buvo pasiekusios žemiausią lygį – 414 EUR už toną.